

اللَّهُمَّ احْمِنْهُ

وزارت راه و شهرسازی
شرکت عمران و بهسازی شهری ایران
(مادر تخصصی)

گزارش مستند اولین همایش بازآفرینی شهری

برگزاری کارگاه حرفه‌مندان و مدیران

(هم‌اندیشی پیرامون مشکلات و نیازهای شهری ایلام به منظور بازآفرینی شهری آن)

اداره عمران و بهسازی شهری ایلام

فروردین ۱۳۹۵

فهرست مطالب

۱- معرفی.....	۱
۱-۱. مخاطبان.....	۱
۱-۲. حیطه فعالیتی مخاطبان.....	۱
۱-۳. اثرگذاری مخاطبان در پیشبرد اهداف عمران و بهسازی.....	۱
۲- زمینه های شکل گیری موضوع و روش آموزش.....	۲
۲-۱. اسناد نیازسنجی و اعتمادسازی.....	۲
۲-۲. چگونگی فرایند شکل گیری موضوع و روشهای آموزش.....	۲
۳- نحوه معرفی دوره آموزشی.....	۲
۴- ارائه چگونگی دوره آموزشی.....	۲
۴-۱. دکتر محمد علی اکبری ریاست دانشگاه ایلام.....	۳
۴-۲. مهندس حسین کلانتری معاون سیاسی امنیتی استانداری ایلام.....	۳
۴-۳. مهندس سید کمال الدین میرجعفریان مدیرکل راه و شهرسازی استان ایلام.....	۴
۴-۴. مهندس سعید متمول معاون ساماندهی شرکت عمران بهسازی شهری ایران.....	۴
۴-۵. مهندس فرخ سلیمانی - نماینده شرکت بعدتکنیک مشاور طرح جامع شهر ایلام.....	۶
۴-۶. دکتر محمدسلاحورزی - عضو هیئت علمی دانشگاه ایلام.....	۷
۴-۷. جمع بندی.....	۱۱
۴-۸. مکان و زمان برگزاری کارگاه.....	۱۱
۴-۹. گزارش تصویری.....	۱۲
۵- پیوست.....	۱۶

فهرست تصاویر

تصویر ۴-۱. کارگاه حرفه مندان در تاریخ ۹۵/۱/۲۸..... ۱۲

تصویر ۴-۲. کارگاه حرفه مندان در تاریخ ۹۵/۱/۲۸..... ۱۲

تصویر ۴-۳. سخنرانی دکتر علی اکبری در تاریخ ۹۵/۱/۲۸..... ۱۳

تصویر ۴-۴. سخنرانی میرجعفریان مدیر کل راه و شهرسازی ایلام..... ۱۳

تصویر ۴-۵. مدیران دستگاههای اجرایی عضو ستاد بازآفرینی ۱۴

تصویر ۴-۶. تبادل تفاهم نامه..... ۱۴

تصویر ۴-۷. تبادل تفاهم نامه ۱۵

تصویر ۴-۸. مصاحبه مطبوعاتی ۱۵

۱- معرفی

۱-۱. مخاطبان

مخاطبان دوره برگزار شده اعضاء ستاد باز آفرینی (مدیران عضو ستاد) هیئت علمی دانشگاه ایلام ، دانشکده فنی و اساتید میباشند.

۱-۲. حیطه فعالیتی مخاطبان

حوزه ی فعالیت مخاطبان به ۳ بخش :۱- مدیران (مدیران استانی) ۲- حرفه مندان (مهندس مشاور) ۳- اساتید دانشگاه بعنوان فرهنگ سازان در این زمینه می باشد.

۱-۳. اثرگذاری مخاطبان در پیشبرد اهداف عمران و بهسازی

با توجه به اینکه اعضا ستاد باز آفرینی مدیران دستگاههای اجرایی می باشند و برای انجام یک تجربه موفق نیاز به امر پژوهش یا به نوعی تفکر و در نظر گرفتن همه جوانب امر امری لاینفک می باشد لذا از متخصصین در رشته های مختلف امری ضروریست در این بین باز آفرینی شهر که با ابعاد مختلفی چون اجتماعی ، اقتصادی ، زیست محیطی ، شهرسازی ، و برنامه ریزی شهری ارتباط مستقیمی دارد . می طلبد که نشست های تخصصی در این زمینه ها برگزار گردد . حال بیان دیدگاهها و رسیدن به یک فصل مشترک بین حوزه پژوهش - آموزش - فناوری های نوین با اجرا با برگزاری نشست های بصورت مشترک امکان پذیر است . تا مدیران با اولویت بندی بین پروژه ها تاثیرگذاری و بهره وری بهتری را از برنامه هاداشته باشند . همچنین دانشگاه نیز که رسالت تربیت نیروی متخصص جوان جامعه را دارد بایستی با اهداف کلان مدیریتی بیشتر و رونماید و از تئوری صرف به حوزه اجرا آمده و سعی نماید آموزش را با شرایط واقعی و موجود جامعه تلفیق نماید.

۲- زمینه های شکل گیری موضوع و روش آموزش

۲-۱. اسناد نیاز سنجی و اعتماد سازی

در راستای برنامه اجرایی بازآفرینی سه ماهه اول سال ۹۵ بند ۱۰-۱۲۳۴-۶ این برنامه با عنوان برگزاری کارگاه برای حرفه مندان، با هماهنگی ها و صحبت های انجام شده با شرکت مادر تخصصی و دفتر مطالعات کاربردی و امور ترویجی، با توجه به ضرورت آگاهی مدیران از وضعیت شهر ایلام از نگاه مشاور طرح جامع و همچنین متخصصین این حوزه این دوره انتخاب و اجرا گردید.

۲-۲. چگونگی فرایند شکل گیری موضوع و روش های آموزش

با توجه به مشاوره با مدیران و کارشناسان دفتر مطالعات کاربردی و استقبال دانشگاه ایلام جهت تسریع جریان باز آفرینی شهر ایلام این کارگاه انتخاب گردید.

۳- نحوه معرفی دوره آموزشی

طی نشست معاون شهرسازی اداره کل راه و شهرسازی و اداره عمران و بهسازی شهری استان ایلام با معاونت پژوهش دانشگاه ایلام و تدوین برنامه و هماهنگی با مسئولین استانی از طریق نامه اداری به مخاطبین ابلاغ گردید. و در شبکه محلی استان و مطبوعات سراسری اطلاع رسانی صورت گرفت تا گام اولیه جهت اجرای برنامه های آتی برداشته شود.

۴- ارائه چگونگی دوره آموزشی

در ابتدا همایش با قرائت قرآن و سرود ملی جمهوری اسلامی آغاز گردید سپس دکتر مهدیزاده معاون پژوهشی دانشگاه ایلام ضمن عرض خوش آمدگویی به مهمانان حاضر در نشست تخصصی رؤس برنامه اعلام شد سپس اعضاء پنل طبق برنامه زمانبندی در پکیج ها به بیان نظرات و دیدگاهها پرداختند. در پایان تعدادی از حضار به نمایندگی به مطرح نمودن سؤالاتی اقدام نمودند که از طرف مهندس میرجعفریان، دکتر مهدیزاده، مهندس متمول و خانم کلانتری پاسخ داده شد.

۴-۱ - دکتر محمدعلی اکبری ریاست دانشگاه ایلام

در این جلسه ضمن عرض خوش آمدگویی به حاضرین در جلسه گفت: هدف دانشگاه ایلام تبدیل سرمایه های تئوری و خروج از پبله آموزش به مراحل عملی است و هدف این نشست تعامل با دستگاههای اجرایی و مردم است تا بتوانیم به توسعه پایدار در سکونتگاههای غیر رسمی و بافتهای فرسوده استان برسیم. وی همچنین اعلام آمادگی دانشگاه را جهت اجرای هرچه بهتر توسعه شهری در ایلام با استفاده از ظرفیت دانشگاه اعلام نمود

۴-۲ - مهندس حسین کلانتری معاون سیاسی امنیتی استانداری ایلام

معاون سیاسی امنیتی استاندار ایلام خواستار مشارکت و همکاری مردم جهت ساماندهی سکونتگاههای غیررسمی و بافت های فرسوده در استان شد و تصریح کرد: بدون مشارکت مردم و با تکیه صرف بر طرح های دستوری بهسازی بافت های فرسوده محقق نمی شود. وی مشارکت و تعامل مردم و دستگاه های مرتبط در خصوص احیا و بهسازی محلات هدف با در نظر گرفتن شرایط خاص شهرهای استان را مهم ضروری دانست. ایشان اظهار کرد: می توان با هماهنگی و مدیریت یکپارچه و استفاده از توان دستگاه های مختلف در راستای تحقق اهداف مد نظر تلاش کرد. وی افزود: مسائل مربوط به مبحث بافت های فرسوده و سکونت گاه های غیر رسمی به عنوان یک موضوع اجتماعی، راه حل اجتماعی دارد و از طریق دستوری و تجویزی راه به جایی نمی توان برد.

معاون استاندار ایلام تاکید کرد: مشارکت و همکاری مردم با مسئولان در زمینه ساماندهی نواحی حاشیه شهرها و سکونتگاه های غیر رسمی بسیار حائز اهمیت است و مشارکت آحاد جامعه بمنظور تحقق حقوق شهروندی نوعی وظیفه تلقی می شود. کلانتری یادآور شد: سکونتگاه های غیررسمی که در حاشیه شهرها پدید آمده اند، چاره ای جز توانمندسازی این حواشی نیست چون عدم توانمند سازی، سبب آسیب پذیر شدن فرهنگی و اجتماعی و اقتصادی ساکنین این مناطق می گردد. وی گفت: بدون شک پایداری هر کار اجتماعی منوط به یک شرط کامل و واحد است و آن مشارکت واحد مردم است و در این راستا توانمندسازی زمانی ارزشمند است و نتیجه دارد که ما بتوانیم از افزایش سکونتگاه های غیررسمی جلوگیری کنیم. معاون استاندار ایلام با اشاره به اینکه ساماندهی و رفع موانع و مشکلات سکونتگاه های غیر رسمی و مناطق حاشیه شهرها باید در اولویت قرار گیرد، گفت: احیا، نوسازی و ساماندهی بافت های فرسوده و سکونتگاه های غیر رسمی نیازمند اطلاع رسانی و بیان

نقاط ضعف و تهدیدات این مناطق به مردم است. کلانتری اضافه کرد: بحث مشارکت مردم در همه مراحل تدوین، اجرا و ارزیابی باید مدنظر قرار گیرد و در این راستا امیدواریم با این اولویت و نگاه اجتماعی بتوانیم این موضوع را به نقطه مطلوب برسانیم.

۴-۳- مهندس سیدکمال الدین میرجعفریان مدیرکل راه و شهرسازی استان ایلام

مدیرکل راه و شهرسازی استان نیز در این جلسه از پی گیری و آمادگی راه و شهرسازی در زمینه احیای بافت‌های فرسوده و سکونتگاه‌های غیر رسمی با همکاری جامعه دانشگاهی، همکاری دستگاه‌های مختلف و مشارکت ساکنین این مناطق خبر داد و افزود: خوشبختانه با رویکردی که جناب آقای دکتر آخوندی وزیر محترم راه و شهرسازی مبنی بر جلوگیری از توسعه بی رویه شهرها و تخریب اراضی کشاورزی و منابع طبیعی و محیط زیست دارند و بنا بر این رویکرد به احیای بافت‌های فرسوده شهری و سکونتگاه‌های غیر رسمی با توجه به وجود زیرساخت‌های لازم در این مناطق دارند اداره کل راه و شهرسازی استان در سال گذشته اقدامات مهمی به انجام رساند و هدف ما در سال جاری با تکیه بر دانش و تجربه و مشارکت مردمی این است که بیش از پیش به توسعه پایدار این مناطق بپردازیم.

۴-۴- مهندس سعید متمول معاون ساماندهی و بازآفرینی شهری شرکت مادر تخصصی عمران و بهسازی

شهری ایران

در این جلسه مهندس متمول از ایجاد ارتباط بین شرکت عمران و بهسازی شهری ایران و دانشگاه ایلام به واسطه اداره کل راه و شهرسازی تشکر نمود و به جریانی که در شرکت مادر تخصصی در دولت تدبیر و امید شکل گرفته اشاره کرد، ایشان یکی از حلقه های این جریان را ارتباط بین دانشگاه و توسعه فضاهای شهری برشمرد که خوشبختانه در دانشگاه ارجمند و وزین ایلام این مهم محقق شده است. اگر در محیط آکادمیک بصورت صریح و شفاف صحبت کنیم انتظاراتی که در توسعه شهری و ارتباط بین دانشگاه و مدیریت شهری مورد انتظار بوده متأسفانه محقق نگردیده است.

مهندس متمول به ذکر دونه نمونه موردی در تجربه های موفق بین المللی اشاره کرد:

۱- در المپیک سیدنی سائیتی که برای المپیک انتخاب شد یک زمین بود که محل دفن زباله ها و فاضلاب های شهری، صنعتی، نظامی و غیره بود. یعنی عبارتی فضای کاملاً غیر قابل استفاده که با انتخاب این محل که قبلاً یکی از مناطق زیبا در شهر سیدنی بود و به دلیل توسعه غلط مدیریت شهری تبدیل به این چنین محیطی شده بود با عنوان محلی برای بازآفرینی تعیین و تبدیل به یک تجربه موفق در سطح بین المللی گردید.

۲- در شهر سئول تبدیل یک بزرگراه قدیمی که محل تردد ماشین ها در حجم بالا بود را تبدیل به یک رودخانه محل پیاده روی مردم قراردادند و به این نکته اشاره کردند که آیا اینچنین دیدگاهی در جامعه حرفه ای ما وجود دارد و قابل تصور است. بایستی به بررسی و واکاوی این موارد پرداخته شود که چرا دنیا در مسیر توسعه شهری از طریق اینچنین فضاهای می باشد و ما در فکر قطع درختان، تعریض، افزایش حجم ترافیک و روشهای سنتی به جای نوین هستیم. در حالیکه بررسی تجربیات شهرهای توسعه یافته دنیا که در دهه های اخیر اتفاق افتاده فاصله زیاد ما را در توسعه شهری نشان می دهد.

محور دوم فعالیتها و ماموریتهای شرکت مادر تخصصی عمران و بهسازی شهری ایران بحث حاشیه نشینی و سکونتگاههای غیررسمی در شهرها می باشد و این قسمتها یک موضع قابل تفکیک از شهر نیست همانطور که در شهر ایلام این مساله قابل تفکیک نیست اگر چه در شهر ایلام لکه گذاری صورت گیرد. آن هم به لحاظ کارکردی مدیریتی شاید درست باشد ولی به لحاظ تکنیکال و تخصصی کاملاً قابل بحث و تامل است این دو تا موضوع را بعنوان یک جریان مد نظر قرارداد و کارکرد دانشگاه را بعنوان نمونه در شهر ایلام بررسی کنیم. اگر دانشگاه ایلام بعنوان نهاد تخصصی که البته بحث فقط دانشگاه ایلام نیست بحث محیط آکادمیک شهر ایلام و استان ایلام است. اما کارکرد محلی در توسعه شهری که با وجود شهر مهران بعنوان اولین مرز زمینی کشور و دومین دروازه بین المللی کشور ظرفیت بسیار خوبی جهت محقق شدن این امر می باشد. برای بحث توسعه و در واقع بازآفرینی پایدار شهر ایلام و یا مهران آیا پلان آکادمیکی وجود دارد یا نه. ما به گپ موجود در این فضا اشاره نمی کنیم و فقط می خواهیم از ظرفیت پیش آمده در قالب تفاهم نامه همکاری راه و شهرسازی بعنوان دبیرخانه ستاد بازآفرینی و دانشگاه ایلام نهایت استفاده را نمود. مهندس متمول معاون ساماندهی و بازآفرینی پایدار شهری شرکت هدف از تبادل تفاهم نامه که امروز بین یک بخش از دولت و دانشگاه مبادله می شود این است که ما واقعاً به دنبال خروجی های دانشگاه بعنوان نقش و کارگر محل آن در توسعه شهری ایلام هستیم. و اعتقاد راسخ داریم بر این موضوع که بهترین محفل برای جریان سازی علمی در هر شهری و مکانی، محیط آکادمیک آن شهر است.

از آنجا که نقش و جایگاه شرکت مادر تخصصی عمران و بهسازی شهری وظایفی در شهرهای کشور دارد. یکی از اهداف شرکت فعال کردن دانشگاهها، محیطهای آکادمیک جهت شناسایی تهدیدها و فرصتها و ارایه راهکارها و هدف گذاری در بحث توسعه پایدار شهری می باشد. که این یکی از ضعفها به دلیل کم رنگ بودن ارتباط بین محیط آکادمیک و جامعه تصمیم گیری تصمیم ساز است. بعنوان مثال، در حوزه عمل شرکت مادر تخصصی عمران و بهسازی شهری ایران در استان ایلام- پروژه های مختلفی وجود دارد که مطالعات محکمی هم پشتوانه اجرا و الزام این پروژه ها می باشد. اما به جرأت می توان گفت که دانشگاه و محیطهای علمی هیچ گونه پیشنهاد و ارائه نظری در زمینه کارکرد این خدمات و یا حتی متدهای کاستمیز شده با نیازهای لوکال نداشته اند. چرا که این حلقه ارتباط بوجود نیامده بود. و تا زمانیکه این موضوع پررنگ نشود عملاً ارایه درمان بصورت مرکزی و ملی از کارکرد بهینه فاصله می گیرد. شاید یک ورزشگاه به در شهر ایلام باید خصوصیات خاصی داشته باشد و شاید محیط حاکم بر فضای معماری ویژه در نظر گرفته شود که مثلاً از ورزشگاههای که به صورت تیپ در کل کشور رایج است به لحاظ کارکردی از بهره وری پایینی در این منطقه برخوردار باشد. در واقع خواستگاههای بومی در مناطق هستند که تفاوت را در کشور ایجاد می کنند و همین تفاوتها به خلق زیبایی منجر می شوند.

ظرفیت عبور و مرور بین المللی مهران فرصتی است که متأسفانه در حال حاضر فقط به عنوان یک کریدور جهت انتقال مردم عمل می کند. لذا برای برای برطرف کردن مشکل سکونتگاههای ایلام و بافت های فرسوده آن و بهم ریختگی شهری و رسیدن به یک توسعه شهری مناسب باید به دنبال راهکارهایی برای جذب این جریان اقتصادی در این استان باشیم.

۴-۵. مهندس فرخ سلیمانی - نماینده شرکت بعد تکنیک مشاور طرح جامع شهر ایلام

بر اساس مطالعات طرح جامع بازنگری شهر ایلام - این شهر در حال حاضر نزدیک به ۱۸۰ هزار نفر جمعیت داشته که تقریباً ۴۰ هزار نفر با پیش بینی جمعیت شهر بر اساس افق طرح تفصیلی و جامع قبلی فاصله دارد. در عین حال در مساحت ۱/۸۰۰ هکتاری محدوده طرح تفصیلی نزدیک به ۴۰۰ هکتار از اراضی شهر خالی می باشد. جالب توجه اینکه علی رغم وجود اراضی خالی با کاربری مسکونی در داخل شهر ساخت وسازه های غیر مجاز در اطراف شهر و سکونتگاه های غیر رسمی از جمله بان بور - هانیوان و سبزی آباد در دهه گذشته رشد قابل توجهی داشته اند و در حالیکه نرخ رشد جمعیت شهر ایلام در دهه قبلی ۱/۲ درصد بوده است روستاهای اطراف شهر بطور کلی از نرخ رشد جمعیت بسیار بالاتری نسبت به شهر برخوردار بوده اند در واقع در روستاهای هفت چشمه، بانقلان و فاطمیه و چال سرا شاهد رشد جمعیت و کالبدی غیر قابل مقایسه نسبت به شهر بوده ایم در واقع این رشد

حاشیه ای اطراف شهر و خالی ماندن اراضی داخل شهر زنگ خطر است که هشدار رشد و بروز سکونتگاههای غیررسمی گسترده با مشکلات خاص اجتماعی و کالبدی و... در آینده نچندان دور را به مدیرشهر و شهرستان می دهد. لذا لازم است بانگرش بلندمدت و کوتاه مدت به رفع معضلات فعلی این سکونتگاهها توجه جدی شود تا درآینده با معضلات غیرقابل حل مواجه نشویم. مسئله دیگری که بعنوان بافت فرسوده شهرایلام می بایست موردتوجه جدی واقع شود این است که CBD و مرکزتجاری شهرایلام در گرانیگاه بافت فرسوده مرکزی شهر واقع شده است که دارای بالاترین تراکم جمعیت درشهر تراکم واحدهای تجاری و اداری، ترافیک بالای معابر سواره و پیاده و درعین حال ریزدانی و نفوذ پذیری پایین با قیمت بالاتر از متوسط شهرایلام قرار گرفته است. درحالیکه متأسفانه در دهه های گذشته بالاتر از ۵۰ درصد از کاربریهای خدماتی در پهنه شهر تغییر یافته است و عمدتاً به تجاری - مسکونی و اداری تبدیل شده اند. ضوابط و مقررات تشویقی بافت فرسوده موجب افزایش جمعیت این بافت در شرایطی که خدمات فعلی کافی نخواهد بود و درعین حال در این بافتها زمین خالی جهت تامین کاربریهای خدماتی بخصوص آموزش و فضای سبز وجود ندارد. لذا طرح های فعلی بافت فرسوده با رویکردهای فعلی نمی تواند راه حل مناسبی جهت رفع معضلات در شهرایلام شود و می بایست با رویکرد جدی و اساسی این مسائل موردبررسی قرار گیرد و رهیافت اساسی برای آن در نظر گرفته شود.

۴-۶. دکتر محمدسلاحورزی - عضو هیئت علمی دانشگاه ایلام

دکتر سلاحورزی، عضو هیئت علمی دانشگاه ایلام گفت: چند باید کرد سیری را ز سر تا نگردد تیره از راه ای پسر باین شعر مولانا بیانات خود را با یک پیشنهاد که بایستی نقشها تخصصی تر باشد و در هر نشست به یک موضوع یا بافتهای فرسوده و یا سکونتگاههای غیر رسمی و حاشیه نشینی پرداخته شود آغاز نمود. ایشان با توضیح اینکه بافتهای نا کارآمد که در سه دسته تقسیم می شوند و هر کدام متولی خاص خود را دارند هر کدام در حیطه فعالیت خود بوده و ضوابط و مقررات خاص خود را دارند اشاره کرد. و سپس به سکونتگاههای غیر رسمی به صورت خاصی در محلات سبزی آباد، در بان برز، بان بور پرداخت. وی اشاره کرد که این قسمت ها که متأسفانه دارای بافت تراکمی در درون شهر می باشد و امروز تحت عنوان بخش آزار دهنده شهرها تلقی می شوند. متأسفانه مولود یک نابرابری اقتصادی است و نابرابری اجتماعی است که در نهایت به خلق یک فضای جغرافیایی می پردازد. وی با اقتباس از شعر مولانا سر را در روستاها و شهرهای کوچک دانست که بایستی درمان این مشکلات را در روستاها، روستا شهرها و شهرهای کوچک بعنوان سر و سرچشمه آغاز نمود. چرا که فردی از روستاهای ما بر اثر نابرابری و بی عدالتی یا عدم عدالت اقتصادی متوازن عزم آمدن به شهرها را می کند. چرا که وقتی ضعف کشاورزی با همه

زحمت و مشقت جواب نمی‌دهد. و پس از مرور زمان و آزمایش و خطاهای چندین چند باره به این نتیجه می‌رسد که روستا محل مناسبی برای امرار و معاش نیست و مهاجرت به شهرهای میانی و بزرگتر آغاز می‌شود. پس از ورود به شهر به علت عدم توانایی و استطاعت مالی توانایی یک زندگی شهروند عادی را ندارد. لذا در مناطق حاشیه مستقر می‌شود. و به این گونه هست که حاشیه‌نشینی در ابعاد جغرافیایی و اجتماعی شکل می‌گیرد که متأسفانه با توجه به شرایط حاکم بر محیط عملکردهای خاص خود را از ارائه می‌دهد و باور ذهنی در همه شهروندان این گونه شکل گرفته که این محلات دارای حداکثر جرم و جنایت و بزهکاری هستند. لذا با اشاره به نکته شکل‌گیری بهتر است از درمان و یا قبل از درمان باید صورت گیرد. راه حل اصلی و اساسی و بهینه می‌باشد تا اینکه بخواهیم بعد از ورود به محلات حاشیه‌نشین در پی اصلاح و رساندن به استانداردهای لازم باشیم. چرا که فرد مهاجری که در محلات حاشیه‌نشین سالن گردیده شرایط این محلات را به طور ناخودآگاه می‌پذیرد از وضعیت محل زندگی گرفته تا تربیت فرزندان حال با این پدیده در مدیریت شهری چگونه باید برخورد کرد. باید امکانات برای آنها فراهم کرد. زیر ساخت تهیه نمود، مدرسه ... و حتی در سوانح طبیعی مثل سیل و زلزله باید خسارت‌های که برای آنها پیش آمده و آنها بی سرپناه شده‌اند کمک کرد تا دوباره به همان وضعیت نابسامان قبلی و حتی آسیب‌پذیر و فقط تحت عنوان داشتن یک سقف برای زندگی یک سقف برای زندگی کمک کرد. و این گونه مداخلات دولتی از منظر جامع‌شناسی ورود می‌نماید.

حال اگر این عدالت اجتماعی، اقتصادی، اداری را در کمک به ضعف و تولید روستایی انجام می‌دادیم. چه بهتر بود علاوه بر جلوگیری از پدیده حاشیه‌نشینی مسائل مدیریت شهری (میانی - کلان) نیز راحت‌تر بوده جدای از بحث اجتماعی و فردی ساکنین محلات حاشیه و غیر رسمی و غیر رسمی تأثیری که مهاجرت بی رویه بر روی تراکم شهری می‌گذارد از جمله معضلات اکولوژیکی خاص، ترافیک، آلودگی و... این معضلات از یک جا سرچشمه می‌گیرد و آن اینکه، همیشه شهر را بصورت منفرد و مجزا در نظر می‌گیریم نه در مقیاس منطقه و هر موقع ما شهر را به دور از حوزه نفوذ آن و مجزا از محدوده تأثیر گذار بر آن مورد مطالعه و بحث و بررسی قرار دهیم همین نتیجه حاصل می‌شود. روستائیان مورد بی‌توجهی قرار می‌گیرند شهرهای کوچک کوچکتر می‌شوند. و شهرهای میانی تبدیل به شهرهای بزرگ و بزرگتر می‌شود و متروپولیس و مگاپولیس شکل می‌گیرد. نتیجه این می‌شود که شهر ایلام در سال ۱۳۹۰ به ۱۸۰ هزار نفر و ۲۱ نقطه شهری که تقریباً ۵۰ درصد کل استان را در برمی‌گیرد. ۵۰ درصد جمعیت در یک نقطه شهری که تقریباً تاریخچه پیدایش آن همزمان با شهرهای دیگر است تجمع پیدا کنند. و شهری که توانمندی‌ها و پتانسیل‌های محیطی آنچنانی برای جذب و فعالیت این جمعیت را ندارد از توانایی صنفی و زیرساختی لازم برخوردار نیست. بنابراین نتیجه طبیعی این شرایط شکل‌گیری این شهر می‌شود. در کشور ایران وقتی بحث

فرآیند توسعه‌ای مطرح می‌شود توسعه منطقه‌ای و توسعه‌ای استانی یکسان در نظر گرفته می‌شود. و سپس ورود دخالت‌ها برای حل این مسائل با جایگاه سیاسی و مدیریتی، همراه هست که متأسفانه بخاطر مقطعی و زودگذر بودن حل بصورت اساسی و ریشه‌ای صورت نمی‌گیرد.

شهرنشینی در شهر ایلام مثل همه نقاط شهری استان جدید بوده و از قدمت زیادی برخوردار نیست تقریباً به سال ۱۳۰۰ برمی‌گردد، اما مسائل و مشکلات که وجود دارد در ۴ حوزه دسته‌بندی می‌شود که صورت عدم نگاه دقیق و مدیریت به هنگام تبدیل به معضل و بعد از آن چالش و در نهایت به بحران تبدیل شده و گریبانگیر مدیران و شهروندان می‌شوند.

پیشنهاد می‌شود به مسائل مربوط به حاشیه‌نشینی و اسکان غیررسمی رو درباستی در محدوده چالش در نظر گرفت چرا اینکه این اتفاق در حال حاضر افتاده است و آن هم به دلیل نبود استراتژی در توسعه شهری هستیم. متأسفانه نبود استراتژی و راهبرد علمی و موضعی منشأ اکثریت این مشکلات است امروزه در دنیا رویکردهای متعددی در زمینه توسعه شهری، توسعه پایدار شهری، شهر پایدار، شهر الکترونیک، شهر سالم، شهر خلاق، شهر هوشمند، شهر بستر، شهر اکولوژیک، شهر فشرده، شهر خود اتکا، شهر گسترده، شهر ایرانی اسلامی، باغ شهر، شهر صنعتی، وجود دارد که به صورت موردی برای هر نمونه می‌توان چندین مورد موفق را نام برد. اما سؤال اساسی اینجاست که شهر ایلام کدام مدل شهری را انتخاب کرده و یا نه اصلاً شبیه به کدامیک از موارد الگویی باشد. هر کدام از نمونه‌های ذکر شده بر اساس شرایط اقلیمی، توپوگرافی و... طراحی شده‌اند که ارزش‌های خاص خود را داشته و با شرایط خاص به دو منظور خاصی طراحی شده‌اند. این طرح‌های ارائه شده در واقع به روزترین دستاوردها و یافته‌های بشریت در زمینه توسعه شهری و شهرنشینی است. که به ریز مسائل از جمله پیاده‌رو مداری، مسائل زیست محیطی، حمل و نقل عمومی، محله‌گرایی، طبیعت‌گرایی ارتقاء کیفیت زندگی، سلامت انسان پرداخته است. در شهرهای خلاق از نخبگان استفاده می‌شود. در این چنین شهری پویایی اقتصادی وجود دارد. این گام نخست است که ما بایستی ابتدا استراتژی لازم جهت توسعه شهری خود را داشته باشیم که متأسفانه سندی مصوب جهت این امر مهم وجود ندارد. خوب وقتی ما در گام نخست مشکل داریم مطمئناً جهت اجرای آن مشکلات دیگری وجود خواهد داشت. نبود همین استراتژی معضل تراکم ۵۰ درصدی جمعیت استان در شهر ایلام را به همراه دارد که در حال حاضر آن روبرو هستیم.

۲) فقدان هویت، آینده شهر ایلام چیست از نظر شهرسازی، هویت شهری در واقع مبین شخصیت و شناسنامه شهر است که ما در آینده می‌خواهیم داشته باشیم. ما شهرهایمان را می‌سازیم و شهرها ما را می‌سازند. عبارت قابل تأمل و توجهی است که در حال حاضر در ساخت چه چیزی هستیم. و در نهایت چه تأثیری این شهرها بر روی فرزندان، خانواده و بالطبع خود ما خواهد

داشت. عدم رعایت اصول اسلامی- ایرانی در شهرها مطمئناً در همه زوایای تربیتی فرزندان و جامعه تأثیرگذار خواهد بود. نبود استراتژی و تجویز راه‌حل‌های موقت حتی اگر مفید باشد و بعثت اینکه ناقص اجرا می‌شود. مشکلات ایجاد شده گاه‌ها در طی زمان به صورت سرباره از حد معمول و مجاز بیشتر خواهد شد. و در نهایت برای اینکه یک من (شهروند) خوب وجود داشته باشد باید یک شهر خوب و شهر خوب باید با اصول ساخته شود نه فقط در حد آرمان باشد.

۳) فقدان سرزندگی، مشکل فقدان سرزندگی مشکلی است که در همان مرحله باید بعنوان بحران نگریسته شود. در شهر ایلام که متأسفانه خودکشی یکی از مشخصه‌های بارز آن است. باید بررسی‌های بصورت ریشه‌ای انجام شود که چرا خیلی سریع مردم به این نتیجه‌گیری تلخ می‌رسند. سرزندگی یعنی نشاط و شادابی آن چیزی که سقراط سالیان پیش به آن اشاره کرد که خوشبختی و نشاط اجتماعی تامین می‌کند. بنابراین استفاده از نور، روشنایی، رنگ، آب، موسیقی، ایمنی و... باید در سطح شهر فضاهای عمومی و حتی بالجهار در ساخت و ساز اجرا شود تا در روحیه و حسن نشاط در بلندمدت تأثیرگذار باشد.

۴) چالش‌های محیطی با در نظر گرفتن وضعیت توپوگرافی شهر ایلام که بصورت شهری بر روی مخروط افکنه قرار دارد که تمام آب‌های پیرامون از کوه‌های اطراف را به شهر ایلام بعنوان یک آبگیر هدایت می‌کند چالش منطقه‌ای برای این شهر حساب می‌شود که بر اساس وضعیت جغرافیایی ایجاد شده آب‌ها از ارتفاعات حدود ۲۱ متری به سمت شهر ایلام هدایت می‌شوند. بارندگی‌های که به دلیل تفسیر اقلیم ممکن است پیش رو باشد یکی از مخاطرات این استان باید باشد که کاری انجام نشود و هزینه‌ای صورت نگیرد که با بارندگی از بین برود و یا مشکل دیگری ایجاد کند.

زلزله: چالش بعدی است که با توجه به قراگیری شهر ایلام بر روی کمر بند زلزله که از داخل زاگرس عبور می‌کند. در محدوده چین خورده زاگرس یعنی زاگرس مرتفع که مستعد زمین لرزه‌های بیشتری هست پس بایستی در محدوده‌های بافت فرسوده مباحث استحکام، مقام سازی در اولویت قرار گیرد.

و در نهایت فرصت عتبات عالیات که بواسطه تردد زوار از مرز مهران، و شهرهای استان ایلام (دره‌شهر، آبدانان، ایوان، سرابله و...) می‌گذرد. متأسفانه شأن و جایگاه این شهر نمی‌باشد.

در صورتیکه می‌توان با استفاده از جایگاه گردشگری در توسعه شهر ایلام اقدامات اساسی انجام داد. پیشانی ورودی ایران استان ایلام است برای کلیه اتباع از مرز مهران که متأسفانه جایگاه درستی ندارد. زیر ساخت‌ها، فضاهای عمومی و... که متأسفانه در حد استاندارد نیستند نه از نظر کمیت و نه از نظر کیفیت نه تنها گردشگران و زوار را جذب نمی‌کند بلکه چهره بسیار زشت را

از ایلام در ذهن آنها ماندگار می‌کند که حتی ممکن است فرصت دیگر سرمایه‌گذاری‌ها را از این منطقه بگیرد. مدیریت شهری می‌تواند در مباحث اولیه و ابتدایی که حد توان مالی دولت می‌باشد مثل ورودی شهرها، محل استقرار، فضاهای عمومی، وضعیت حمل و نقل هوایی، زمینی اقداماتی انجام دهد تا با ورود سرمایه به استان دیگر شرایط جذب برای مردم این منطقه بوجود آید.

مثلاً ارائه راهکارهای پایدار با توجه به شرایط ایلام هر چه از درون شهر ایلام دور شده به اطراف شهر می‌رویم (محیط سبز پیرامون) زیبایی مناظر افزایش پیدا می‌کند. و ما باید به دنبال استفاده از همین پتانسیل‌ها همین مناظر زیبا بوده و آن را در سطح شهر به صورت متوازن توزیع کنیم. و با آوردن زیبایی به شهر پویایی را به شهر آورده و چرخ توسعه شهری را به حرکت در آوریم.

۴-۷. جمع بندی

به اتفاق نظر حاشیه نشینی مهمترین مشکل و معضل شهر ایلام می باشد لذا مقرر گردید نشست هایی بصورت تخصصی با دبیری مدیرکل دفتر امور اجتماعی استانداری ایلام با عنوان های ذیل برگزار گردد .

۱_ راه های جلوگیری از حاشیه نشینی در شهر ایلام

۲_ حاشیه نشینی با محوریت تداخل روستا با شهر

همچنین با توجه به میراث خدادادی و ارزشمند طبیعت ایلام که متأسفانه به دلایل ذکر شده در حال تخریب و نابودی است مقرر گردید نشست هایی بصورت تخصصی با دبیری اداره کل راه و شهرسازی با عنوان های ذیل برگزار گردد.

۱_ اقتصاد شهری با محوریت درآمدهای پایدار شهری

۲_ ارایه پیشنهاداتی جهت حفظ طبیعت اطراف شهر ایلام

۴-۸. مکان و زمان برگزاری همایش

در تاریخ ۹۵/۱/۲۸ در سالن فرزندگان دانشگاه ایلام برگزار گردید.

۹-۴. گزارش تصویری برگزاری دوره

شکل ۴-۱. کارگاه حرفه‌مندان در تاریخ ۱۳۹۵/۱/۲۸

شکل ۴-۲. کارگاه حرفه‌مندان در تاریخ ۹۵/۱/۲۸

شکل ۴-۳. سخنرانی دکتر علی اکبری ریاست دانشگاه ایلام

شکل ۴-۴ ، سخنرانی سیدکمال الدین میرجعفریان مدیرکل راه و شهرسازی استان ایلام

شکل ۴-۵ مدیران دستگاههای اجرایی عضو ستاد بازآفرینی محدوده ها و محلات هدف

شکل ۴-۶ تبادل تفاهم نامه بین شرکت مادر تخصصی عمران و بهسازی شهری ایران - دانشگاه ایلام - اداره کل راه و شهرسازی ایلام

شکل ۴-۷ تبادل تفاهم نامه بین شرکت مادر تخصصی عمران و بهسازی شهری ایران - دانشگاه ایلام - اداره کل راه و شهرسازی ایلام

شکل ۴-۸ مصاحبه مطبوعاتی مهندس ممتول معاون ساماندهی شرکت عمران و بهسازی با شبکه خبراستان

نشست حرفه مندان و مدیران (هم اندیشی پیرامون مشکلات و نیازهای شهری ایلام به منظور بازآفرینی شهری آن)

تاریخ : ۹۵/۱/۲۸	محل : دانشگاه ایلام
-----------------	---------------------

برنامه زمانبندی	سخنران	محور سخنرانی
۱۰:۱۰ - ۱۰	قرائت قرآن ، سرود ملی	
۱۰:۱۰ - ۱۰:۲۰	آقای دکتر علی اکبری - ریاست دانشگاه ایلام	خوش آمدگویی
۱۰:۲۰ - ۱۰:۳۰	آقای مهندس میرجعفریان - مدیرکل راه و شهرسازی	کلیات نشست
۱۰:۳۰ - ۱۰:۴۰	آقای مهندس کلانتری - معاون سیاسی، امنیتی استانداری	تعامل حوزه اجرا و دانشگاه
۱۰:۴۰ - ۱۱	آقای مهندس متمدول - معاون ساماندهی شرکت مادر تخصصی عمران و بهسازی شهری ایران و هیئت عامل استان ایلام	حمایت از پژوهش ها و پایان نامه های دانشجویی برنامه سال ۹۵
۱۱ - ۱۱:۲۰	آقای سلیمانی - نماینده بعدتکنیک مشاور طرح جامع ایلام	ارائه وضعیت کلی شهر ایلام
۱۱:۲۰ - ۱۱:۳۵	نماینده دانشگاه ایلام	دکتر سلاحورزی
۱۱:۳۵ - ۱۲	بحث و تبادل نظر	حاضرین جلسه
۱۲ - ۱۲:۱۵	جمع بندی	
	تبادل تفاهم نامه	
صرف نهار - اقامه نماز		
دانشگاه ایلام - اداره کل راه و شهرسازی شرکت مادر تخصصی عمران و بهسازی شهری ایران		